

บทสรุป

รายงานฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายสำคัญในการศึกษาผลกระทบจากปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) ต่อภาวะเศรษฐกิจและสังคมไทย โดยเน้นชี้ความสามารถในการแข่งขันและภาคแรงงานของประเทศไทยผ่านการจำลองสถานการณ์ (scenario) ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ จากสมมุติฐานที่เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์จะมีส่วนสำคัญในการเพิ่มการใช้งานของคอมพิวเตอร์และผลิตภาพในการผลิต ฉากทัศน์ทางนโยบายที่จะนำเสนอในรายงานชิ้นนี้ จึงมุ่งเน้นและให้ความสำคัญสองตัวแปรที่สำคัญคือ นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและการพัฒนาทักษะแรงงาน การวิเคราะห์ดังกล่าวนำมาซึ่งสามฉากทัศน์ที่สำคัญผ่านการเปรียบเทียบกับสัตว์ประเภทต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. สถานการณ์ที่หนึ่ง: วัว (Ox): นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมที่มีประสิทธิภาพภายใต้ข้อจำกัดด้านทักษะแรงงาน

“วัว” เป็นฉากทัศน์ที่แสดงถึงผลผลิตภาคอุตสาหกรรมที่มีประสิทธิภาพและการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ที่สูง อันเป็นผลจากนโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมที่มีประสิทธิภาพโดยเฉพาะในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor) จึงทำให้ขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศอยู่ในระดับสูงในอุตสาหกรรมต่าง ๆ เช่น การบิน อิเล็กทรอนิกส์ และเทคโนโลยีทางการแพทย์ แต่อย่างไรก็ตาม การขาดการลงทุนด้านการศึกษาและการพัฒนาทักษะแรงงานจะส่งผลให้แรงงานหลายส่วนไม่สามารถพัฒนาทักษะเพิ่มเติม ซึ่งอาจเป็นสาเหตุสำคัญที่แรงงานเหล่านี้ซึ่งในอนาคตอาจถูกแทนที่ด้วยปัญญาประดิษฐ์และระบบควบคุมอัตโนมัติไม่มีความใหม่มารองรับ และนำมาซึ่งอัตราการว่างงานที่เพิ่มขึ้น โดยรายงานระบุว่าประเทศไทยจะมีอัตราการจ้างงานลดลงร้อยละ 5 เมื่อคำนวณจากฐาน (baseline) ซึ่งเป็นการคาดการณ์ของ EIU ถึงสถานการณ์ที่เป็นไปได้ของประเทศไทยในปี ค.ศ. 2035

2. สถานการณ์ที่สอง: ผึ้ง (Bee): นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ไม่สัมฤทธิ์ผลนำไปสู่ความท้าทายต่อขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ภายใต้การพัฒนาทักษะแรงงานที่เข้มข้น

“ผึ้ง” เป็นฉากทัศน์ที่แสดงถึงประเทศไทยที่มีนโยบายมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะแรงงานที่มีประสิทธิภาพ ผ่านการนำปัญญาประดิษฐ์มาเป็นเครื่องมือในการสร้างระบบช่วยเหลือและสนับสนุนการพัฒนาทักษะและมีมือแรงงานซึ่งรวมไปถึงการจับคู่ทักษะของแรงงานที่มีและทักษะที่ต้องพัฒนาในวิชาชีพและพื้นที่ต่างกัน นอกจากนี้ หากดำเนินการพัฒนาทักษะดังกล่าวควบคู่ไปกับการปฏิรูปหลักสูตรการศึกษาให้สอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 แล้ว รายงานการศึกษาชี้ให้เห็นถึงความเป็นไปได้ที่การจ้างงานที่อยู่ร้อยละ 85 จากร้อยละ 67 เมื่อคำนวณจากสถานการณ์ฐาน (baseline) อย่างไรก็ตาม การที่ประเทศยังมีข้อจำกัดในนโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรม โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมการผลิต อาจเป็นผลให้ไทยเสียโอกาสในการเป็นฐานการผลิตของภูมิภาค ซึ่งนำไปสู่การเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ที่ลดลง จากที่ได้คาดการณ์ไว้ถึง 726 พันล้านเหรียญสหรัฐ ในปี ค.ศ. 2035

3. สถานการณ์ที่สาม: ช้าง (Elephant): นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมที่แข่งขันและการพัฒนาทักษะแรงงานที่เข้มข้นนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพของประเทศได้อย่างเต็มที่

ช้าง เป็นฉากทัศน์ที่แสดงถึงการเติบโตอย่างสมดุลและยั่งยืนในแต่ละภาคส่วนอันเป็นผลจากการนำปัญญาประดิษฐ์และระบบควบคุมอัตโนมัติมาใช้ควบคู่ไปกับการพัฒนาการทักษะแรงงานให้ปรับตัวกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยในฉากทัศน์นี้ นอกเหนือจากอุตสาหกรรมการบิน ยานยนต์ และอิเล็กทรอนิกส์แล้ว รัฐจะขยายการพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อแสวงหาโอกาสในกลุ่มอุตสาหกรรมใหม่ เช่น อุตสาหกรรมสุขภาพและเทคโนโลยีเครื่องแต่งกาย โดยคาดการณ์ว่าจะสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มจากการพัฒนาอุตสาหกรรมเหล่านี้ได้ถึงร้อยละ 4.4 ในปี ค.ศ. 2035 จากร้อยละ 3.1 ในสถานการณ์ฐาน (baseline) นอกจากนี้ ผลจากการมีนโยบายพัฒนาทักษะแรงงานและโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี เช่น 5G และ Cloud Computing ที่มีประสิทธิภาพ จะสามารถเป็นแรงสนับสนุนทางบวกให้ภาคธุรกิจของไทยโดยเฉพาะ Start-Up ได้ดียิ่งขึ้นพร้อมกับสามารถกระจายผลประโยชน์ดังกล่าวไปยังภาคส่วนต่าง ๆ ได้กว้างมากขึ้น โดยรายงานชิ้นนี้ ประเมินว่า ฉากทัศน์นี้จะสามารถเร่งให้เศรษฐกิจไทยเติบโตไปได้ถึงร้อยละ 4.5 ในปี 2035 ในขณะที่อัตราการจ้างงานจะอยู่ในร้อยละ 85 จากที่ประเมินไว้ในสถานการณ์ฐานที่ร้อยละ 67

นอกจากนี้รายงานชิ้นนี้ยังนำเสนอข้อเสนอแนะทางนโยบายที่ประเทศไทยจะได้รับมือกับการเข้ามาของปัญญาประดิษฐ์และระบบควบคุมอัตโนมัติได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนยิ่งขึ้น กล่าวคือสำหรับการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมแล้ว ควรมุ่งเน้นการพัฒนาหรือส่งเสริมการจ้างงานบางประเภทที่เป็นจุดเน้นของอุตสาหกรรมนั้น ควบคู่ไปกับการขยายการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีเพื่อให้ทุกภาคส่วนสามารถเข้าถึงได้มากขึ้น ในขณะที่ยังคงนโยบายการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมที่มีอยู่ในปัจจุบัน เช่น การลงทุนโครงสร้างพื้นฐาน การปฏิรูปกฎระเบียบด้านภาษี เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศมากยิ่งขึ้น ในส่วนของการพัฒนาทักษะของแรงงาน รายงานชิ้นนี้มีข้อเสนอในการส่งเสริมการฝึกอบรมผู้ปฏิบัติงานและการจ้างงานในอุตสาหกรรมที่มีการเติบโตสูง เช่น การท่องเที่ยวและการดูแลสุขภาพ ผ่านการให้เงินทุนสนับสนุนการจ้างงานที่ได้รับการออกแบบมาอย่างรอบคอบหรือใช้การลดหย่อนภาษีของบริษัท ตลอดจนการลงทุนพัฒนาการศึกษาที่สมดุลระหว่างระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษา อันรวมไปถึงการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาให้สอดคล้องกับทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เพื่อสนับสนุนให้แรงงานมีทักษะการเป็นผู้ประกอบการในอนาคต รวมถึงแนะนำให้เพิ่มการใช้ประโยชน์จากปัญญาประดิษฐ์ในงานภาครัฐ

*บทสรุปนี้เพื่อให้ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับรายงานการคาดการณ์ผลกระทบของปัญญาประดิษฐ์ต่อเศรษฐกิจและสังคมไทย:

การประเมินสถานการณ์ในอนาคตโดยใช้แบบจำลอง ในงานเสวนา Thailand 2020s and Beyond: Building an

Intelligent Society ของสถาบันนโยบายสาธารณะและการพัฒนา (Institute of Public Policy and Development) ในวันที่

พุธที่ 29 มกราคม 2563